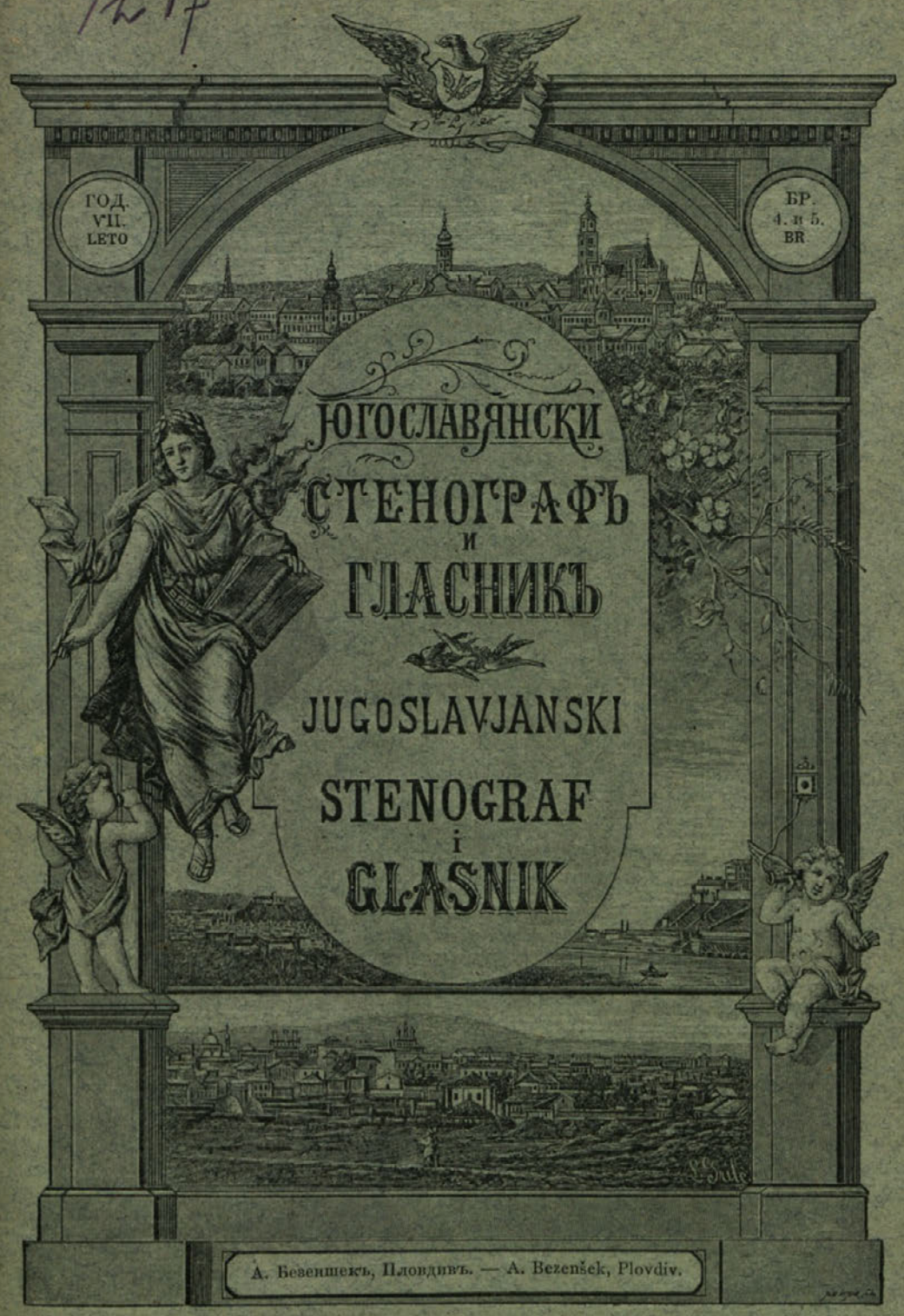

448/96.
61/17

ГОД.
VII.
LETO

БР.
4. и 5.
БР.

ЈОГОСЛАВЈАНСКИ
СТЕНОГРАФЪ
И
ГЛАСНИКЪ
JUGOSLAVJANSKI
STENOGRAPH
i
GLASNIK

Д. Бевеншекъ, Пловдивъ. — A. Bezenšek, Plovdiv.

Пловдивъ, май — юниѣ 1896. Celje, maja — junija.

ПРЪГЛЕДЪ — PREGLED.

Бр. 4. и 5. — Br. 4. i 5.

I. СТЕНОГРАФЪ — STENOGRAF:

1. Учи пекуството на го остави на страна! (Impara l'arte e mettila da parte!) (Ияз L'Italia stenografica, отъ Emma Gachet)	57
2. Hrvatska stenografija, priredio F. Magdić. Осјенjuje prof. M. Vamberger.	59
3. Југославјанска стенографија — Југословенска стенографија	66
4. Jugoslavenska stenografija — Jugoslovanska stenografija	67
5. Уметништво писана.	68
6. Slovenska stenografija v Goriškem deželnem zboru. (Dopis iz Gorice.)	70
7. Стенографически новини — Stenografske novice — Стенографске вести — Stenografske viesti	71
8. Отъ странство. Из страного свиета. Из страного света. Iz drugih dežel	72
9. Книжовностъ. Книжеvnost. Книжеvnost. Книжеvnost.	72

II. КЪИЖЕВНИ ГЛАСНИК — KNJIŽEVNI GLASNIK:

10. «23. svibnja 1896.» Posvećuje «Savezu jugoslav. pjevačkih društava» Goluban Dvorski.	73
11. Југославенима, одав Голубану од Љ.	74
12. Борътъ отъ И. М. Вааовъ. (Крај)	74
13. Крсту. Вид Вулетић — Вукасовић.	75
14. Девојка и птица. Превео из словенскога Андра Гавриловић.	75
15. Југославјанска библиографија — Jugoslavjanska bibliografija	76

III. СТЕНОГРАФИЧЕСКА ПРИТУРКА — STENOGRAFSKA PRILOGA:

Бр 4. Br.

16. Југославенима, одав Голубану од Љ.	25
17. Графологија и стенографија. (Продължение)	26
18. Графологија и стенографија (споредъ дебатно писмо)	27
19. Roda o jeziku spjevao P. Preradović (Svršetak)	28
20. Tri predice, zložil A. Aškerc	29
21. Andrej Praprotnik, sestavil Kovačev	30
22. Неколько српскихъ народныхъ изрека	31
23. Пшущи машини — Pšooči strojevi	32
24. Listnica predništva	32

Бр. 5. Br.

25. «23. svibnja 1896», spjevao Goluban Dvorski	33
26. Графологија и стенографија (Продължение и крај)	35
27. Andrej Praprotnik. (Konec)	37
28. Nadpis na grobnem spomeniku matere, zložil A. Bezenšek	38
29. Srce sirota, zložil Simon Gregorčič	38
30. Девојка и птица, спевао Фр. Левстик превео А. Гавриловић	39
31. Спас, спевао Николић	39
32. Оригиналь и прѣводъ — Original i prevod.	40

IV. СТЕНОГРАФИЧЕСКИ УЧЕБНИ ПИСМА — STENOGRAFSKA UČNA PISMA — СТЕНОГРАФСКА НАСТАВНА ПИСМА — STENOGRAFSKA NASTAVNA PISMA:

33. Примѣри — Primeri za — рж (рж) —r—	9
34. Чужди думи и собствени умона — Tuje besede in lastna imena	10

Съ настоящата свеска свършва се първото полугодие. Идущий брой ще илѣае слѣдъ училищнитѣ ваканции. — Неоплативнитѣ г-да абонати молимъ още веднажъ, да се издѣлжате.

S tim zvezkom je dovršeno prvo polletje. Prihodni broj izide po šolskih počitnicah. — Gg naročnike, kateri še niso plačali naročnine, prosimo še enkrat, da poravnajo svoj dolg.

Учи изкуството па го остави на страна!

(Impara l'arte e mettila da parte!)

(Ивъ L'Italia stenografica, отъ Emma Gachet.)

Ето една разумна пословица, изоставена отъ дѣдитѣ ни, която е идеалъ на надѣжда и бѣдѣще, която трѣбва да бѣде девизъ на всѣки прилѣженъ момѣкъ, който да го вдѣхновява, за да стане полѣзень не само на себе си, пѣ по-прѣди на нашата майка — отечеството.

И наистина, всѣко нѣщо изучено намалява числото на нѣщата цо ти остава да учишь, то е атомъ отъ съвокупната наука, установява се въ ума ти и обогатява твоята интеллигентность.

Учи се, забѣлѣзва се, разисква се, нѣ все пакъ остава още да бѣде разисквано, забѣлѣзано, учено. Нито самиятъ ученъ може да се хвали да знае всичко, защото при все че сж безчетни познанията му, много още остава да продължава да изелѣдва; нито чловѣческата паметъ нѣкога ще може да обгърне толкозъ широкото поле на знанието.

Самото естество е главната причина на неизчерпасмото учение, защото отъ него се извличатъ бездѣннитѣ извори на мѣдреца, па и доста още може да открие и изнамѣри единъ несравнено по-високъ и преодоляющъ умъ.

А именио онзи е единъ отъ тѣзи високи умове, който подиръ постоянни и дълбоки занятия проумѣ да отѣкрие начинѣтъ, да се въспроизвождатъ врху книга впечатленията и чувствованята, които нѣкога бунтуватъ сърдцето и фантазията на единъ цѣлъ народъ, възхитенъ или възбунтуванъ, а други пакъ впечатления на най-любезнитѣ чувствования, възбудени при слушанието на единъ краспорѣчивъ ораторъ. Това е именно едно отъ най-голѣмитѣ умѣния, което е въ състояние да покаже единъ начинъ, толкозъ простъ колкото гениаленъ, съ който може да се пренася върху едно кѣсче книга цѣла публична или училищна лекция, проповѣдь или ораторека рѣчь.

И това специално писмо, което се нарича съкратено и се зове съ родствено име стенография, е вече направило и продължава да прави и днесъ голѣмъ напрѣдѣкъ, като увеличава всѣки часъ своята собствена важность, колкото повече се осѣща нуждата и необходимостъта за сѣществуванieto му.

Стенографията е полъзна не само на студента, на вѣтникаря, на мислителя, на писателя. Като четешъ върху нѣкой вѣтникъ на дълго и широко нѣкоя държана рѣчь, нека е даже и отъ нѣкой обикновенъ приказвачъ, както и отъ нѣкой голѣмъ държавникъ, не можешъ се въздържа да се не попиташъ: О, ами какъ този вѣтникарь е успѣлъ да схване и въспроизведе изъ цѣло и съ такава точностъ всичко що е чулъ! . . . Не ти остава нищо друго освѣнъ да отнесешъ въпросътъ си къмъ нея, поздрави я като наука и обичай я като твоя най-сърдечна дружка и приятелка прѣвъ цѣлиятъ животъ.

Щомъ като забѣлѣжишъ единъ студентъ, сгърбенъ върху тетрада си съ трѣбитющо перо въ рѣка, занятъ да слѣдва лекцията на учителя си и да я запише колкото може по-добрѣ, отъ страхъ за да я не забрави, . . . ти вѣрвамъ ще го оплачешъ, защото мислишъ че и безъ толкова трудъ той би могълъ да запише цѣлата изслушана лекция. Да, оплачи го отъ дъно сърдце и повтори и се попитай: „Защо не изучи стенографията?“ И подиръ всичко това помисли и попитай се: „Тѣй като това писмо е толкова полъзно и необходимо за всичкитѣ нужди на въспитателния и моралния животъ, защо не е въведено въ училищата като задължителенъ прѣдмѣтъ?“ — Дѣтската паметъ е много по-способна отъ тази на възрастия да усвои това, що се прѣподава въ зората на учението, . . . и наистина, всички знаятъ леснотията, съ която нѣжното дѣте учи и усвоява пѣщата, що му се прѣподаватъ. Всичкитѣ чисто-искренни чувства, включени въ дѣтското сърдце, всичкитѣ първи познания оставатъ запечатани лесно въ малкия му умъ, и колкото полегка да се развиватъ съ врѣмето, всѣки зародишъ, всѣка легка стѣпка, постепенно ще взематъ по-подиръ точна форма и ще се разширочжтъ съ постепенното разширочавание на учението; нъ първата мисълъ остава, началниятъ зародишъ е пуенжълъ яжки корени. — Ако стенографията би се поставила като задължителенъ прѣдмѣтъ при образованието още отъ основнитѣ училища, дѣтето би я научило механически по сжщия начинъ, както е научило азбуката; и туй сжщо дѣте, напрѣднжло съ години и уроци, ще разбере единъ денъ голѣмата и полза, и ще благослави съ все сърдце не само този, който я е изнамѣрилъ, нъ тѣй сжщо и този, който му е далъ ерѣдство за да я научи. — И ако високо стоящитѣ признаятъ, въ което не се съмнявамъ, тази неоспорима полза, защо не прибавятъ въ гимназиитѣ къмъ задължителнитѣ прѣдмети и стенографията? Всѣка госпожица, която излиза отъ основнитѣ училища, слѣдъ като е боравила съ строгата математика, съ любезната литература, съ методичната педагогия и съ приятната история, защо не би трѣбвало съ своето добро свидѣтелство да бжде

обявена и знающа стенографията? — Въ този вѣкъ на напредѣкъ, въ който се обявява тѣй живо любовта къмъ знанието и учението, въ този вѣкъ, въ който лжчитѣ на науката се прѣскатъ тѣй живо и блѣстящо, не е ли грѣхъ да прѣнебрѣгваме и да тѣпчемъ съ таково хладнокрѣвие едно цвѣте любезно, което отгледано съ желание и внимание, може да расте красиво и гордо и да разсѣе единъ день въ научния свѣтъ благоухателния си дѣхъ!

Въ заключение, ако би даже стенографията да се земе като частно искусство, като занаятъ, защо не се въведе въ училищата като таково! . . . Прочее, нека не се забравя поговорката на мъдреца и нека не остава мъртво словото: *impara l' arte e mettila da parte!*

Hrvatska stenografija

(sustav Gabelsbergerov).

Priradio Franjo Magdić, profesor kr. vel. realke u m., ravnatelj saborskog stenografskog ureda, stručni izpitatelj kr. izpitnog povjerenstva za učitelje stenografije, predsjednik hrvatskog stenografskog društva u Zagrebu.

Treće preradjeno izdanje. Kruto vezana stoji 1 krunu 80 fil. Zagreb 1895. Troškom i nakladom kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade. Autotipografski tisak Jul. Hühna u Zagrebu.

Ocjenjuje prof. Mijo Vamberger.

(Nastavak.)

U Magdićevoj hrvatskoj stenografskoj abecedi *nj* treći je znak kojemu se usudjujem prigovoriti. Taj znak medjutim nije kao *e* i *z* signum novum, već je on u Magdićevoj stenografiji gotovo od prvoga početka pravi autochton. Isti znak rabi Nijemcima od god. 1829. za nazalni *ng*, a Heger ga je god. 1848. u svom djelu «Kurze Anleitung zur Steno-Tachygraphie für die vier slavischen Hauptsprachen» namijenio Slavenima za njihov *nj*. Ali je za čudo, što nitko od svih Slavena — do jedinoga Magdića — nije prihvatio ovaj *nj*. Isti su Česi odbili taj znak svojega zemljaka Hegera, kojega je svojim autoritetom zaklanjao sâm Šafařík i Fr. Šumavský. Za cijelo su se kao i ostali Slaveni uvjerali, da nije kao takav za njih. Po mojem skromnom mišljenju nije ni za nas. Magdić ga je ipak god. 1864. primio u svoje «Prilagodjenje». Ali je odmah slijedeće godine u programu osječke gimnazije Kršnjavi s genetičkih razloga prigovorio tomu znaku, a preporučao znak kojim Nijemci bilježe svoj *ein*. Uzalud. Magdić ga je god. 1871. primio i u prvo izdanje svoje Stenografije hrvatske. — Dodje godina 1876. i Bezenšek uvede prvi u hrvatsku stenografiju za *nj* isti

znak, koji imaju svi ostali Slaveni i koji je i Kršnjavi bio preporučio. I to bijaše uzalud. Godine 1881. izadje Magdićeva Stenografija hrvatska u drugom izdanju, u kojem se opet nalazi Hegerov znak na *nj*. U ocjeni toga izdanja («Hrv. učitelj» V. 139. i sl.) ja sam se takodjer izrazio protiv Hegerova znaka za *nj* u hrvatskoj stenografiji, a za znak, kojim se služe i ostali Slaveni. U svom je ustuku («Hrv. učitelj» V. 171. i sl.) Magdić branio Hegerov znak vokalizacijom veleći: «Razlog, zašto ja (t. j. Magdić) tu (na ime kod znaka *nj*) slijedim Hegera, leži u vokalizaciji. Ja mislim, da Vamberger neće moći poreći, da u našoj hrvatskoj stenografiji taj glas *nj* treba veoma često vokalizirati. Neka izvoli Vamberger — da ga i ja na neki pokus pozovem — jedan i drugi znak vokalizirati, osobito sa *a*, *u*, *o*, ne zaboraviv na *oj*, neka napiše nekoliko riječi, pa neka sudi, koji je od obijuh znakova za to spretniji, prikladniji, praktičniji i ljepši». («Hrv. uč.» V. 173.). — Ja sam i s te strane u svojoj replikaciji («Hrv. uč. V. 267.) branio onaj drugi znak za *nj*, ali, kako vidim, nijesam uspio da uvjerim Magdića, jer je Hegerov znak za *nj* ušao eto i u treće izdanje Hrvatske stenografije.

Pošto i Miholić («Stenograf» II. 77.) veli, da onaj znak za *nj*, koji imaju svi ostali Slaveni «nije ni izdaleka onako spretni za svestranu vokalizaciju» kao Hegerov, to ću ja ponovno nastojati, da tu tvrdnju, koju i Magdić i Miholić suviše autoritativno izriču, svodem na njezinu pravu vrijednost.

Promotrimo u tu svrhu: *a*) iteraciju konzonancije *nj*, *b*) sposobnost onoga drugoga znaka za vokalizaciju.

Nj dolazi na početku riječi vrlo rijetko. Filipović ima u svom novom rječniku hrv. i njem. jezika 26 riječi.* Od tih 26 riječi ima iza *nj* vokali *a* 5, *e* 13, *i* 4, *o* 1, *u* 3. Teže je ustanoviti iteraciju konzonancije *nj* sa slijedovnim vokalima u sredini riječi. Ja sam ipak i ovdje kušao doći stvari što moguće bliže. Dao sam naime svojim učenicima, da mi kroz dulje vrijeme traže i bilježe riječi sa *nj* u sredini i da mi ih redaju po vokalima, koji stoje iza *nj* u 5 grupa. Oni su mi doista sabrali ogromnu gradju. Pa koji je bio rezultat? — Taj, da je od svih sabranih riječi imalo 51·2% iza *nj* vokal *e*, 23·3% vokal *a*, 13·2% vokal *i*, 6·7% vokal *u*, i 4·6% vokal *o*. Ne velim, da je taj postotak apsolutan, jer ne mogu kazati, da su mi učenici sabrali sve riječi sa *nj* u sredini. Ali to velim, da će razmjer ostati isti, ma tko sabrao sve riječi i proračunao postotke. Ne bojim se ni toga, da će fleksija obojiti ovo razmjerje, jer su svi jezici — osim volapüka — živi organizmi, koji imaju svoju stalnu morfologiju, kojom ne vlada kaka filološka samovolja već stroga zakonost.

* Vuk 66, Popović 28, Pleteršnik (slov.) 34.

Pa što slijedi odatle? — To, da u hrvatskoj stenografiji ne treba *nj* «veoma često vokalizirati», kako to Magdić tvrdi, jer eto sama sukcesija vokala *e* iza *nj* nadmašuje sukcesiju svih ostalih četiriju vokala ukupno! — Vokal *e* pako, kako je poznato, ne traži nikake vokalizacije.

A kako je s vokalizacijom ostalih četiriju vokala?

Nitko ne može poreći, da se vokal *a* daje lijepo debljanjem izražavati na tom znaku. Taj se znak može istotako lijepo stavljati na početku riječi pred srednjim i dugim pismenima u visinu i u nizinu n. pr. njiva, njuh i. t. d. A u sredini i na kraju riječi daje se taj znak barem tako lako stavljati u nizinu kao u njem. stenografiji *n*, *k*, *l*, iza *u* n. pr. nun, bunt, dunkel, Dunst, Gunst, Kunst, trunken, Funke, ducken, drucken, Druck, gaukeln, braun, Laune, Zaun, Null i. t. d. Nu dodajem odmah, da je ta iteracija u hrvatskom jeziku veoma rijetka i da dolazi gotovo samo u nastavcima, gdje vokalizacija s obzirom na u gramatici osnovano kraćenje nije tako važna i neophodno nužna kao što u osnovama riječi. Vokal *o* daje se s ovim *nj* istotako spajati kao sa *n*, kojemu je sličan, kao što i sa svim ostalim znakovima, koji grafički tako svršavaju, da lako prelaze u znak *o*. Napokon, veli Magdić, neka ne zaboravim ni na *-oj*. Ako se *o* daje spajati s ovim *nj*-znakom, daje se i *oj*, koji je vokalu *o* baš tako sličan, kao što ovaj *nj* znaku *n*; strukturom su si naime sasvim slični, tek se dužinom razlikuju. A treba i to priznati, da je iteracija *nj+oj* upravo neznatna. Meni barem nijesu drugi slučajevi poznati nego ovi: dat. sing. pron. pers. ona, i dat. sing. fem. od adjektiva na *nji,-nja,-nje*.

Uvažimo li sve to, mislim, da ne stoji: a) Magdićeva tvrdnja, da konzonanciju *nj* treba «veoma često» vokalizirati; b) Miholićeva tvrdnja, da ovaj drugi *nj* nije «ni izdaleka» onako spretan za vokalizaciju kao Hegerov.

A misle li Magdić i Miholić, da ostali Slaveni ne trebaju konzonanciju *nj* vokalizovati? — Tà to je taka glasovna skupina, koja medju samim konzonantima u nijednom slavenskom jeziku apsolutno ni stajati ne može, i iza koje malo ne uvijek stoji vokal. S toga ne može biti sumnje, da su i ostali Slaveni morali taj znak kušati u vatri vokalizacije, iteracije i kombinacije; a da je on tu kušnju podnio, dokazuje najsjajnije, što su ga svi prihvatili a pustili Hegerov znak za *nj* kao takav.

I genetički onaj je drugi znak za *nj* bolji nego li Hegerov; jer kao što smo od stenografskog znaka za *o* dobili znak za *oj* time, što smo *o*-znak rastegnuli, morao bi po istom načelu od stenografskog znaka za *n* postati *nj* raztegnućem znaka *n*. Po tom principu je Magdić učinio i siglu za pron. rel. koji; izpustio je naime vokale *o* i *i*, a

rastegnuo je *k*, i to očividno radi *j*. Hegerov znak za *nj* genetički analizovan jest prije *mn*, u kojem svojstvu Česi, Rusi, Srbi, Bugari, Slovaci i Slovenci taj znak i rabe, pa bi mogao i nama za to udesnije služiti negoli za *nj*, jer je iteracija rjedja a kombinacija laglja. Kako Hegerov *nj* nije udesan za kombinacije, najjasnije dokazuje Magdićev *žnj*, koji se piše u dva protivna smjera, a prijelaz je iz jednoga u drugi nenaravan pa s toga i težak. Pa onda je taj znak — kako je to dobro spomenuo jedan mojih učenika pod naučnim satom — zapravo *čnj*. — A skupine *šnj* n. pr. *krošnja*, *kušnja*, *godišnji*, *sadašnji*, *prijašnji*, *prošnja*, *nošnja*, *košnja* i. t. d. ni nema u Magdićeve stenografije, kao što je nema ni za *gnj* n. pr. *gnjev*, *gnjeviti* (se) *gnjezdašce*, *gnjida*, *gnjijenje*, *gnjila*, = *ilovača*, *gnjilež*, *gnjiliti*, *gnjio* i. t. d. A te su konzonancije sigurno tako važne i potrebite hrvatskomu stenografu kao n. pr. *hž*, *hs*, *žs*, *sz*, *tč*, za koje je Magdić uvrstio znakove kod stapljanja i uplitanja na str. 14. i 15., dočim onim dvjema nigdje ni traga nema. A nadalje kako da razlikujemo *šenj* od *šnj* n. pr. *riješenje* i *razjašnjenje*, *nošenje* i *nošnje* i. t. d.?

Poradi svega toga, što sam ovdje u kratko istaknuo, ja bi bio za to, da se i u hrvatsku stenografiju uvede za *nj* znak, koji imadu i svi ostali Slaveni, a da se dojakošnji Hegerov znak za tu konzonanciju upotrebi za *mn*.

Za *s* imade Magdić kao što i za *z* i *ž* dva znaka, od kojih je drugi prevrnut. Nijesam onaj, koji traži za svaki glas samo jedno slovo, ali nijesam ni za geminaciju — da tako kažem — bez prave nužde, a po gotovo ne onda, ako smo time na drugom kojem mjestu prikraćeni. A meni se čini, da kod *s* jesmo.

U njemačkoj se stenografiji *s* ne rado prevrće, ma da se o tom nastojalo i još se nastoji i ma da Nijemci za to drugdje ne bi bili prikraćeni. Tako je kod njih god. 1852. glavna skupština odbila prijedlog, da se *s* češće piše prevrnutu. Godine se 1884. predlagalo, neka bi se *s* pisao prevrnutu pred *o* i *u* i u slogovima *set*, *sat*, *sit*, ali su sami predlagači povukli svoj prijedlog natrag. Godine je 1883. plaidirao H. Arnold, pročelnik sten. društva u Leipzi za opširniju porabu prevrnutoga *s* (Sten. Corr. I. 129. squ.). Isto je tako god. 1894. E. Hessel, predsjednik društva za sten. praksu u Frankfurtu predlagao prvrnuti *s* «nach rechts runden Zeichen als Stammende» (Sten. Corr. II. 39.). Lanjski je V. sastanak njemačkih Gabelsbergerovaca u Beču odobrio monakovske zaključke, po kojima se *s* imade prevrnutu pisati sa *b*, *m*, *n*, *ng*, *p*, *d*, *l* ne samo na kraju riječi (n. pr. *Krebs* i. t. d.) već i onda, ako slijede krajni slogovi *e*, *en*, *el*, *er* (n. pr. *Krebse*, *Zinsen* i. t. d.). Tako je pisanje kod Njemaca dopušteno još i kod vlastitih imena (n. pr. *Gabelsberger*) i kod složenih riječi (n. pr. *Halsband*). Nema sumnje, da je ta

promjena u njem. stenografiji opravdana, jer prevrnuti *s* u navedenim slučajevima dobro pristane u krajni luk onih znakova.

I u hrvatskoj se stenografiji često jako dobro daje upotrebiti prevrnuti *s*, pače nekih konzonancija bez njega ni biti ne može, kao n. pr. *ps*, *st* (pisan odozgo dolje), *sv* (uplitanjem, n. pr. svoj, *-a,-e*) *sb* i *sd* (mjesto *zb* i *zd*) i. t. d. Tu neka i ostane. — Ali je pitanje, ne bi li nam prevrnuti *s* pred vokalima bolje služio kao *sv* nego li kao *s*. — Česi, Bugari, Slovenci i Srbi ga tako doista i rabe. Magdić doduše ima dva zvaka za *sv*: jedan, koji je postao uplitanjem. Ovim se znakom isključivo služe Rusi, a nam rabi vrlo dobro na početku riječi, kad iza njega slijedi *o* ili *oj* n. pr. *svod*, *svoj* i. t. d. Drugi je sličan njemačkomu znaku za *ss*. Za taj veli Magdić, da je postao stapljanjem. U nj je po Miholićevu tumaču «ušao *s* svojim oblikom, *v* veličinom» («Stenograf» II. 54.). Po mojem mnijenju to nije stopitba *s* i *v* već je to povećan *s*. Taj bi znak za *sv* bio zgodan na kraju i katkada u sredini riječi, kako ga Nijemci za svoj *ss* i rabe, dok na početku riječi nije tako zgodan, a mi ga baš tu najviše trebamo. Stoga mislim, da bi nam prevrnuti *s* u slovčanim konzonancijama mogao služiti za *sv*, kako ga i ostali Slaveni u velike i upotrebljuju. O kombinaciji Magdićeva *sv* govorit ću još kasnije.

Već je Kršnjavi dobro primijetio, da nam sâm njemački *w* za naš *v* nije dovoljan. Toga je mnijenja i Miholić. («Stenograf» II. 78.). To osijeća donjckle i Magdić, jer rado *v* na kraju riječi, osobito iza *o* prema gore prevrće. Kad je tomu tako, mislim, da ne bi bilo s gorega, kad bi i mi po primjeru Čeha poprimili njemački znak za sufixs-*heit* kao naš *v* na kraju riječi i u sredini pred *n* i *nj*, koji se lijepo s njim prepliću. Bezenšek je taj *v* uveo u stenografiju hrvatsku, bugarsku i slovensku, a Milovanović u srpsku.

Znak za *dž* ne nalazimo u Magdićevoj stenografskoj abecedi, već tek na str. 25. medju pismenima za tuđe riječi i vlastita imena kao što su: *ae*, *au*, *ei*, *eu*, *ö*, *ü*, *y*, *th*, *ç*. To po mom mnijenju nije sasvim ispravno, jer ova su slova doista tuđa našem jeziku, pa je dobro da su odijeljena, ali nije tuđe *dž*, koje nalazimo u hrv. gramatici medju našim palatalima. Gramatika nas nadalje uči, da izgovorom stoji *dž*: *dj* (ili *gj*) = *č*: *ć*. Pošto pak Magdić ima u svojoj abecedi znakove za *č* i *ć*, morao bi ih dosljedno imati i za *dž* i *dj*. Ali on ga ima samo za *dj*, dakle za *dž* manjka, a onaj, koji se nalazi na str. 25., nije na svom mjestu. Nu ne daje se samo njegovoj lokaciji već po mom mnijenju i njegovoj kvaliteti prigovarati. Evo zašto: Magdić je za *dž* upotrebio prijašnji *ž* iliti znak, koji Nijemci od g. 1820. rabe za *sp*, dočim je Gabelsberger taj znak upotrebljavao za početni *s*. Kad je već načelo, da

svaki glas mora u stenografiji imati svoj znak, mora ga dašto imati i *dž*. Kod stvaranja znaka *dž* imao bi Magdiću biti mjerodavan praecedens *č* i *ć*, za koje jur rekosmo, da s obzirom na izgovor stoje u istom odnosu kao *dž* i *dj*; pa ako *č* i *ć* imaju slične znakove, morali bi ih dosljedno tomu principu imati i *dž* i *dj*. Ja bi dakle bio za to, da bi za *dj* i *dž* uzeli Magdićev znak za *dj*, kojemu bi se analogno prema *ć* i *č* raširivala i suživala petlja: suživala za *dž*, razširivala za *dj*. Samo tako bila bi stvar teoretički dosljedno provedena. Ali za praktičnu bi se porabu tih znakova kao i onih za *č* i *ć* morala izrično u knjizi dati koncesija, da se mjesto *ć* može pisati i *č*, mjesto *dj*, *dž*, dapače u sredini riječi mjesto *dž*, *č*.* To, mislim, da ne bi bila nikakva samovoljna proturednost, jer sličnih, na jeziku osnovanih koncesija ima u svim stenografijama a najviše u njemačkoj.

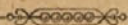
I genetički dade se Magdićevu znaku za *dž* prigovoriti; spojimo li naime neposredno *d* i *ž*, onda dobijemo upravo taki znak, kakav ima Magdić u svom alfabetu za *dj*. Ne znam, zašto nije Magdić za *dj* i *dž* postavio znakove po istom principu kao za *č* i *ć*. Kako je on promišljen i obziran radnik, za cijelo je imao za to svojih razloga. Kušat ću, da ih pogodim. Po svoj je prilici došao do uvjerenja, da su za brzopis srednji znaci udesniji od dugih, pa je za to povećao broj srednjih novim znakom za *c* i redukcijom *z*-znakova na srednja slova. Sad je mogao *ž* izraziti sa prijašnjim znakom za *z*, a preostali je stari *ž* upotrebio za *dž*. I sâm veli u predgovoru, da je usljed tih promjena «dobiven poseban znak za *dž*». — Mislim, da taj postupak nije dobar; ne valja naime gotove eventualno preostale ili prištedjene znakove jednostavno dijeliti među glasove, nego treba da već kod samoga stvaranja ili prilagodjivanja znakova mislimo na to, gdje će nam koji znak najbolje rabiti. A da kod toga odlučuju odnosi glasovne iteracije i kombinacije, to je suvišno i spominjati. Koli je skrupulozno u tom pogledu postupao Gabelsberger, dokazuju najjasnije njegove tabele, koje je u tu svrhu pravio; što više, on je iz velikoga Adelungova rječnika, koji opsiže četiri kvart sveska stranicu po stranicu ispisivao sve njemačke korjenite i osnovne slovke sa svim njihovim prijegasima te ih u svoje stenografske svrhe leksikalno redao po konzonantskoj sukcesiji. Tako radeći, on je došao do toga rezultata, da je mogao ustvrditi, da je glas *s* po iteraciji treći najvažniji konzonant; a po Seriniju («Die Schriftkürzung». Frankfurt a/M 1886 p. 55.) *s* je po iteraciji čak prvi najvažniji konzonant. A sada nastaje pitanje, može li se *s* iteracijom

* Kad naime bezvučni *č* dodje u jednoj riječi pred zvučni *b*, onda se po glasovnim pravilima mijenja u zvučni *dž*. N. pr. otadžbina, narudžbina, srdžba, svjedodžba. Take će riječi po mom mnijenju vazda i Hrvat i Srbin stenograf pisati sa *č* mjesto *dž*.

konzonanta *s* u njemačkom jeziku mjeriti iteracija *dž* u hrvatskom jeziku? — Nikada. Filipović imade sa *dž* 41 riječ, Popović 60 a Vuk 98. Pa i ove riječi najvećim su dijelom tudje, što je valjda Magdića i sklonulo, da *dž* uvrsti medju pismena za tudji pravopis. Kada stoji *dž* u sredini riječi, to sam već gore u opasci istaknuo. Prema toj upravo neznatnoj iteraciji glasa *dž* u hrvatskom jeziku, iteracija je glasa *s* u njemačkom upravo ogromna, o čem se svatko iz kojega mu drago njemačkoga rječnika uvjeriti može. Pa ipak Magdić taj udesan znak, koji je Gabelsberger odredio za početni *s*, namijenjuje u hrvatskoj stenografiji glasu *dž!* — Dakako, jer mu je poslije onih promjena sa *z* i *ž* taj znak stajao na dispoziciju, pa je on š njime brže začepio prazninu, iz koje je zijevao *dž*. — Što sam već prije rekao, velim sada ponovno: Magićev *dž* neka nam rabi, kako je to u početku i bilo, za *ž*.

Svršavam svoje primjedbe o alfabetu. Bavio sam se s promjenama u njem nešto dulje, jer mi se ne činjahu zgodne. One nas bez razloga udaljuju od ostalih slavenskih stenografija, po gotovo od tesnopisa českoga, a medju južnim Slavenima raširuju bez prave potrebe još više i onako dosta široki jâz u stenografiji, dočim se njihovi dijalekti sve više međjusobom približuju, kako to njihov organski razvoj i zahtijeva, jer su ti jezici mladice iz jednoga korjena. To tvrdi Jagić i njegov učenik, nedavno umrli, čuveni slavista Oblak. Ta su dva učenjaka, koji svestrano poznavaju južno slovjenke dijalekte, znanstvenim oružjem za vazda oborili krivo separatistično shvatanje o jezicima južnih Slavena i nepobitno dokazali, da svi ti jezici nijesu nego samo jedan lanac. Kad je tomu tako, ne slijedi li nužno, da je stenografima na slavenskom jugu raditi u tom duhu i smjeru. Ali kako sve kaže, radi se baš protivno. A što je najžalosnije, kao da nema izgleda, da će stvar skoro krenuti na bolje, jer u „Просветном Гласнику“, službenom listu ministarstva prosvjete i crkvenih poslova kraljevine Srbije u 9. svesci lanjskog tečaja iznosi neki C. Д. svoj novi «Предлог за поправку српске и хрватске стенографије». Iz ovoga sam se prijedloga uvjerio, da je C. Д. stao iznovice Gabelsbergerov sustav udešavat za hrv. ili srpski jezik i to tako, da se malo ne sasvim dijeli i od Magdića i od Milovanovića. Kad pisac izdade štampom svoju obećanu knjižicu, moći ćemo o njegovoj radnji poblize govoriti. Ali već sada mogu ustvrditi ovo dvoje: ili je kod nas Slavena na jugu, koji u opće slogu premalo gojimo, složan i solidaran stenografski rad nemoguć, ili se mi u opće u svom razvoju pa i u stenografskom nalazimo tek u nekom prelaznom stadiju. Tješimo se, što prva alternativa nije istinita, a drugu treba podnijeti.

(Nastavit će se.)

Югославянска стенографија — Југословенска стенографија.

(Учебни писма.)

Ш.

Рж (ръ, њр).

Ж се означава, като се тури инако прѣдстојачата съгласна и сѣщеврѣменно се надебли. (Виждѣ писмо П⁰). Сѣщото струва и за „ъ“ и „ь“, когато тѣ образуватъ слогове, особено ако се намиратъ при „р“.

Примѣри.

Бъркъ, бърлогъ, Бърно, брѣскамъ, брѣстъ, бървъ-а-о, дърво, дъртъ, гърбъ, гърдъ, Гркъ, грѣчки, гърлица, гърмъ, њрло, хърбетъ, хърчка, хъртъ хрѣскъ Хърватъ, къртъ, къртица, Кърфъ, крѣчь, крѣхъкъ, Крѣка, крѣма, крѣпа, крѣстъ, крѣвъ, мъркъ, мъркна, мърлица, смъртъ, мърлица, шрши, шрса, прѣстъ, прѣсти, рѣркола, скърбъ, скърбенъ, смъркъ, сѣрдце, сѣрна, сѣръ, тѣрбухъ, стѣръ, стѣрнимъ, стѣръ, стѣрнадъ, стѣрътъ, свѣрха, вѣрба, вѣръ, вѣста, шржкъ, вѣрно.

Къртъ: креть; вѣртно: вретено; трѣнь: трень; обѣрътъ: обреть; вѣрло: врело; грѣмъ: гремъ; прѣсенъ: пресенъ; стѣръ: стренъ.

Й, Я, Ю, ЪЖ.

Тѣзи четири гласни сѣ сходни по между си споредъ произношенieto имъ, защото иврвата (й) се намира въ всичкитѣ други. И така знакътъ за „й“ като се надебели значи „йа“ = я; като се тури ниско, значи йу = ю, а ако въ този случай още се надебели, значи „ѡж“.

Особенъ знакъ имаме за „нь“ (т. е. разширено „н“) послѣ за „йт“, „йх“ и „йц“ (т. е. сѣщитѣ имъ знакове турени въ полѣгатомъ положенie).

Забѣлѣжка. Тажй като „е“ въ начало на думитѣ гласи както „йе“, то се бѣлѣжи съ тѣкииъ знакъ за „й“

Примѣри.

Бай, дай, рай, Райна, чай, рой; мой, моя, мое; твой-а-е; свой-а-е.

Ядъ, якъ, ясенъ, яма, ягода, Ямайка, рал.

Югъ, юженъ, юнакъ, Юпитеръ, юбилей, юний, юлий, юсъ, юристъ.

Зайчаръ, дайте, знайте, яйца, баня, синъ, синя, сиње.

Евикъ, есенъ, еленъ, единъ, ежъ.

(Слѣдва.)

(Наставни писма.)

Ш.

Р'

Слоготворно или самогласно „р“ назначује се тако, да се постави са „р“-омъ саставена конзонанција ниско и уједино да се задебља. (Види дотичне чланке у „Југ. Стен.“ VI. стр. 25. и 61. VII. стр. 39).

Примери.

Брк, брлог, Брно, брскам, брст, брв-а-о, дрво, дрт, грб, грд, Грк, грчки, грлица, грм, грло, хрбет, хрчка, хрт, хрек, Хрват, крт, кртица, Крф, крч, крхак, Крка, крма, крна, крет, крв, мрк, мрква, мртав, смрт, мрлица, прши, прса, прет, прети, пркола, скрб, скрбен, смрк, ердце, срна, сри, трбухъ, стрмъ, стрним, стрн, стрнад, стрт, сврха, врба, врх, врста, штрк, врно.

Крт: крет; вртно: вретено; три: трен; обрт: обрет; врло: врело; грм: грем; прсен: пресен; стрн: стрен.

Ј.

Овај сугласникъ везује се у облику као танка прта обично са сугласникомъ, који за њимъ долази; но само предъ „т“, „ц“ и „х“ представља се симболички тиме, да се та писмена положе у правцу знака за „ј“ (лежеће).

У другимъ случајима пише се оно друго „ј“ а нарочито предъ „а“ и „у“.

Опаска: Имаеју два гласника може се „ј“ изоставити.

Примери.

Бај, дај, рај, Рајна, чај, рој; мој, моја, моје; твој-а-е; свој-а-е.

Јад, јак, јасен, јама, јагода, Јамајка, раја.

Југ, јужен, јунак, Јуштер, јубилеј, јуни, јули, јус, јурист.

Зајчар, дајте, знајте, јајца, бања, син, синя, сиње.

Језик, јесен, јелен, једин, јек.

(Наставиће се.)

Jugoslavenska stenografija — Jugoslovanska stenografija

(Nastavna pisma.)

III.

R'

Slogotvorno ili samoglasno «r» naznačuje se na taj način, da se stavi sa «r»-om sastavena konzonancija nisko i ujedno da se zadržava. (Vide dotične članke u «Jug. Sten. VI. str. 25 i 61 VII. str. 39.)

Primeri.

Brk, brlog, Brno, brskam, brst, brz-a-o-drvo, dret, grb, grd, Grk, grčki, grlica, grm, grlo, hrbet, hrčka, hrt, hrsk, Hrvat, krt, krtica, Krf, krč, krhak, Krka, krma, krpa, krst, krv, mrk, mrkva, mrtav, smrt, mrzlica, prši, prsa, prst, prsti, pržola, skrb, skrben, smrk, srdce, srna, srp, trbuh, strm, strmim, strn, strnad, strt, svrha, vrba, vrh, vrsta, štrk, zrno.

Krt: kret; vrtno: vreteno; trn: tren; obrt: obret; vrlo: vrelo; grm: grem; prsen: presen; strn: stren.

J.

Ovaj suglasnik vezuje se u obliku kao tanka crta obično sa suglasnikom, koji za njim dolazi; a samo pred «t», «c» i «h» pretstavlja se simbolički time, da se ta pismena polože u pravcu znaka za «j» (ležeće).

U drugih slučajih piše se ono drugo «j», a osobito pred «a» i «u», koji se u njem simbolizuju.

Mali suglasi primaju «j» u sebe, ako se nekoliko produže.

Opazka. Između dva glasnika može se «j» izostaviti.

Primjeri.

Baj, daj, raj, Rajna, čaj, roj; moj, moja, moje; tvoj-a-e; svoj-a-e.

Jad, jak, jasan, jama, jagoda, Jamajka, raja.

Jug, južen, junak, Jupiter, jubilej, junij, julij, jus, jurist.

Zajčar, dajte, znajte, jajca, Banja, sinj, sinja, sinje.

Jezik, jesen, jelen, jedin, jež. (Sliedi).

(Učna pisma.)

III.

R'

Slogotvorno ali samoglasno «r» označuje se na ta način, da se postavi z «r» sastavljena konzonancija nisko ter se ob jednom nadebeli. (Glej dotične članke v «Jug. Sten.» VI. str. 25, in 61. VII. str. 39.)

Primeri.

Brk, brlog, Brno, brskam, brst, brz-a-o-drvo, dret, grb, grd, Grk, grčki, grlica, grm, grlo, hrbet, hrčka, hrt, hrsk, Hrvat, krt, krtica, Krf, krč, krhek, Krka, krma, krpa, krst, krv, mrk, mrkva, mrtev, smrt, mrzlica, prši, prsa, prst, prsti, pržola, skrb, skrben, smrk, srce, srna, srp, trbuh, strm, strmim, strn, strnad, strt, svrha, vrba, vrh; vrsta, štrk, zrno.

Krt: kret; vrtno: vreteno; trn: tren; obrt: obret; vrlo: vrelo; grm: grem; prsen: presen; strn: stren.

J.

Ta soglasnik zjedinja se v obliki tenke črtice, nevadno s soglasnikom, ki za njim sledi, a samo pred «t», «c» in «h» predstavlja se simbolički tako, da se da tim znakom bolj nagnjen položaj (paralelen z «j»).

V drugih slučajih piše se ono drugo «j» (kot senčna črtica), a posebno pred «a» in «u», katera se v njem simbolizujeta.

Mali soglasniki prejemaajo «j» v sebe, ako se nekoliko raztegnejo.

Opazka. Med dvema samoglasoma more se «j» izpustiti.

Primeri.

Baj, daj, raj, Rajna, čaj, roj; moj, moja, moje; tvoj-a-e; svoj-a-e.

Jad, jak, jasen, jama, jagoda, Jamajka, raja.

Jug, južen, junak, Jupiter, jubilej, junij, julij, jus, jurist.

Zajčar, dajte, znajte, jajca, Banja, sinj, sinja, sinje.

Jezik, jesen, jelen, jedin, jež. (Dalje).

Уметништво писања.

У почетку су сва људска уметништва била веома несавршена. Ну с временом и мало по мало постала су боља и савршенија. Један велики ум учинио је први корак у напред. Други такав ум користио се оним, што је први измислио, и пронашао је друго што. Тако је ишло вековима унапред, све мало по мало, док се није дошло до данашњег ступња у уметништву. За то су требали многи векови и многи уметници.

Скуп свију уметништва на земноме шару — то је данашња људска просвета, то је цивилизација светска.

Нико још није био قادر да опише потпуно сва светска уметништва. За то би један човечији век био кратак; тако много уметништва има на свету и тако су она различита.

Наравно да ми не смемо ни мислити да говоримо овде о многим уметништвима људским. Хоћемо само да кажемо коју о уметништву писања, па и то у кратко.

Говором су се могле мисли саопштити само усмено и то само онима, који су близу, да нас могу чути. Тако су се мисли могле чути и разумети али брзо и заборавити. Требало је, и нашао се човек, који је смишљао и смислио, како би могао своје мисли не само за се трајно чувати, него их и далеко јављати. До тада су људи говорили један другом на уши: а овај је сада изнашао уметност, да и на очи разговарају. То је учињено цртањем слика, које су замењивале извесне речи. Он је сликао ствари тако, као што су изгледале: псето, дрво, месец, и т. д. Тако се за невољу сликаху цели догађаји. То је прво писање: природно. Али тако су се могле само оне ствари сликати (писати), које су се могле видети: конкретне ствари, а абстрактне не.

Ко може насликати речи: мирис, доброта, радост, душа? — Од невоље да се томе доскочи, дошло се на то, да у насликана тела умешају своје ликове па у те да туре мисли; а које ће мисли који лик означавати, о томе се с другима требало договорити, — требало је то изучити. Ти знаци или ликови прозвати су јероглифи. То је писање договорно.

Ну ко би могао насликати све мисли једног народа? Ко би могао запамтити шта сваки лик значи? — Онај, који је после обе ове врсте писања изнашао слова за писање, био је велики ум. Он је увидио, да се цео човечији говор састоји из извесних гласова. Изнашао је, да је у целом говору само мали извесан број различитих гласова. И списао је за сваки различити глас различито слово; и — азбука је била готова! Таквих различитих гласова има на пр. у српском језику свега 30; а нема народа, у којих би их било више

од 40. Нижући ових највише 40 гласова у правој линији могу се начинити милијуни речи. А ко је био тај бесмртни, што је изнашао слова? Ах — не познајемо га. Толико је малено наше знање, да не знамо још баш точно ни време кад је ово измишљено. Држимо по неким знацима и споменицима из старина, да је прва азбука измишљена пре 3795 година и да су у половини треће хиљаде година од стварања света Вавилоњани и Феничани словима писали. Јевреји и Грци извесно је да су научили писати од Феничана. Од Грка су примили писмо Римљани, Словени и други европски народи.

Као што се дугим развојем дошло до данашњег слова за писање, исто је тако дуго времена требало, док се дошло од камена, на коме се испрва писало, до коже, а за тим од коже до хартије и другог угодног писањег материјала, каквим се данас служимо. Писало се на опеци на дашчицама дрвеним, на камену, на оловним плочама, на лишћу кокосова дрвета и т. д. Тек на неколико година пре Хр. изнађен је у Мисиру папирус из ержи неког рогоча. За тим у малој Азији у Пергаму употребе за писање углађене коже животињске — пергаменат. Нема још ни 800 година, како је пронађена прва хартија од свиле и памука, а тек пре 655 год. пронађу артију од лана и по том нашу добро познату хартију од крпа и других бољих материја. — Штампана је пронађена тек 1440 год. по Хр.

Да се пише на опеци, дасци, камену, металним плочама, требало је имати длета од гвозђа или кости, а доцније требала је трека и боје. Пера паунова, пеликанова, лабудова, гушчија употребљена су од прилике пре 1300 година. Јеванђеље пије писано перима, и ако јевангелисте видимо насликане с пером у руци.

Све ово показује јасно, да је писање испочетка било особито тежак, заплетен и спор посао. Колико је времена требало, док се само 20 речи на камену написало; а при том су још и прва слова била ружна и дугачка готово за читав прет. Због тога писати је било тешко научити, и само су га по неки знали и чували као тајну, па су га и употребљавали само за свечане прилике, нарочито за прогласе закона, уговоре са страним народима, а особито за знатне историјске записе. Шведи су још пре 1000 година имали писмо (Руне), које су употребљавали само за гробне натписе а ни за што друго.

После Христа настаје нов свет. Многи народи научише писати. Гласови се почеше размножавати и преишћавати. У почетку било је мање писмена, јер нису биле опажене разлике између неких гласова, па је на пр. за наше б и п био један знак, тако нето за з и ж, ђ и ћ, а и ја и т. д.; а данас ми Срби на нашу писменицу можемо се само хвалити, јер она је једна од најсавршенијих.

Ну осим овога писања словима данас имамо и једно много савршеније писање: то је стенографско писање, које и ако није скорашње, већ и оно има основа у давној старини, опет је за своје савршенство нашло великога уметника Фр. К. Габелсбергера. Габелсбергер је био тај, који је из обичних слова за писање знао изабрати најподесније знаке за стенографску азбуку. Он је био тај, који је за писање стенографско знао удесити таков систем, који је најлакши за изучавање и писање. Он је својим великим умом учинио, да данас пишу његовом методом стенографском тако брзо, како се и говори. И баш та економија у времену учиниће, да ће можда у скорој будућности стенографско писање употребљавати готово сви културни народи.

Б. А.

Slovenska stenografija v Goriškem deželnem zboru.

(Dopis iz Gorice.)

Čitatelje «Jugosl. Stenografa», posebno Slovence, bo gotovo razveselila vest, da Ljubljanski dež. zbor ni več edini, v katerem se slovenski govori in stenografuje; letos se je namreč slovenska stenografija vdomačila razven Kopra — kakor smo zadnjč omenili — tudi v Gorici. V ondašnjem dež. zboru si od nekdaž laška in slovenska stranka držite nekako ravnotežje vsled jednakega števila poslancev, ravnopravnost jezikov v zboru in deželnem uradu je od obeh strani priznana in postavno zajamčena. Ker so bili še pred kratkim predmeti obravnav v narodnem oziru indiferentni, so se seje vršile brez hrupa in prepira, a zavednemu slovenskemu deželanu ni moglo biti povoljno dejstvo, da so najimunitnejši slovenski poslanci, znajoči oba deželna jezika, ali pa celo v laškem bolj izurjeni, Lahom na ljubo skoro edino laški govorili; kajti s tem je slovenščina, jezik dveh tretjin vseh deželanov, in načelno jednakopravna, vendar le trpela neko poniževanje.

Cenjani čitatelji pa lahko sprevidijo, da v takih razmerah nobeden ni vprašal po slovenskem stenografu.

Zadnja leta pa je, kakor ob vseh jezikovnih mejah v Avstriji, posebno na jugu države nastala skrajna napetost med narodnimi strankami. In baš v tej dobi prišli so predmeti na dnevni red, ki niso bili več narodno indiferentni. Zdaj so začeli Lahi predloge Slovencev odklanjati, a Slovenci so po tem takim odklonili predloge Lahov, in ker

nobena stranka sama na sebi ni dovolj močna, da bi sklepala brez druge, razišel se je zbor in bil nazadnje formalno razpuščen. Pri novih volitvah pa so Slovenci v očigled položaju izbrali same odločne zastopnike načela neomejene ravnopravnosti, a deloma so se dosedanji popustljivci pridružili načelu odločnosti. Jedno izmed načel novoizvoljencev je bilo: «Ni jedne laške besede več iz ust slovenskega poslanca!» A izvrševanje takega načela zahtevalo je slovenskega stenografa. Za prvi hip ga ni bilo pri roki, stvar je prišla prenašlo. Prof. Šantel, ki uči nemško stenografijo na Goriškem gimnaziju in na realki, izjavil je, da za prihodnje zasedanje rad prevzame nalogo, izuriti sebe in še koga drugega, a da se ne upa takoj nastopiti kot komorni stenograf, ker ni bil poprej opozorjen, da bi se zadostno z vežbanjem pripravil. A ker je šlo za važen princip, se je udal prošnji poslancev in glavarja ter je od VI. do XI. in zadnje seje zapisoval slovenske govore. Poskus se je zadosti dobro posrečil, kajti govorniki so govorili mirno, gladko, razločno in s zmerno hitrostjo. V jedni seji se je postavil znesek 150 gld. v proračun za slovenskega stenografa, t. j. ista svota koju dobiva že od poprej dosedanji laški stenograf. Pri določitvi te svote se je vzelo za podstavo deset sej v letu.

Tako je tedaj uvedena slovenska stenografija v deželni zbor Goriški, in umestno se mi zdi, da se ta dogodek ne nahaja samo v zapisniku tega zbora zabeležen, ampak tudi v «Jugoslavjanskem Stenografu».

Стенографически новини. Stenografske viesti. Stenografske novine. Стенографске вести.

ОТЪ БЪЛГАРИЯ.

— Между другитѣ гости въ Бѣлградѣ бѣхъ пристигнали въ София на 11-й май и трима стенографи отъ скупщината, а именно г. г. Милутичъ Стефановичъ, Драгичъ Солдатовичъ и Бонеславъ Дукичъ. Българскитѣ стенографи при Народното Събрание, направили каквото е било възможно отъ тѣхна страна за улеснение нѣколко дневното имъ пребиване въ София. Тѣ ги развели, за да видятъ по-забѣлжкителнитѣ работи въ града и направили една задружна раходка до Павлово. —

Това е първа срѣща на югославянскитѣ стенографи. Желателно е, тѣ да се посѣщаватъ взаимно по-често, да се запознаватъ и облизаватъ.

IZ HRVATSKE.

— **Обука u stenografija.** Na zavo-dima u Zagrebu predava se stenografija na sveučilištu, na vel. gimnaziji, na kr. vel. realnoj gimnaziji, u učiteljskoj školi na ženskom liceju i na ženskoj stručnoj školi. Sveukupni broj učenika, odnosno učenica iznosio je koncem I. polugodišta 184, od kojih je 127 peč: tnika, a 57 napredovalnih.

Na sveučilištu ima samo 6 početnika (2 sata na nedelju) i 5 napredovalnih (1 sat na nedelju).

IZ SLOVENSКИH DEŽEL.

— Po slovenskih časnikih čitamo često oglase, da se išče za kako odvetniško ali notarsko pisarno stenograf, ki zna slovenski stenografirati. Dvomimo, če se je do zdaj našlo dovoljno sposobnih močij za take službe. A da jih v prihodnje ne bo manjkalo, o tem priča dijaštvo raznih gimnazij na Slovenskem, kjer zanimanje za slovensko stenografijo raste od dne od dne.

IZ SRBIJE.

— Стенографи у српској скупштини пишу обједном по двоје на смену, и то по два листа етенограма. Кад је најдужа седница, онда се дешава, да етенографи дођу по четири пута на

смену. Седнице скупштине раде обично само пре подне, а после подне раде одбори. Одбора има три: законодавни, финансијски и за молбе и жалбе. Но осим тога може скупштина да изабере из своје средине и какав нарочити одбор. Посланика у скупштини има 240. Скупштина може радити, кад у седници присуствују $\frac{3}{4}$. — Стенографи имају свој засебни биро, скопчан телеграфским звонцем са столом етенографа у сали скупштинекој. Кад етенографи сврше своју смену, одлазе у етенографски биро и тамо преводе своје белешке, т. ј. диктирају писарима из етенограма, док опет по смени не дођу на ред. А сем тога писари препишују и друге прилоге и предлоге, који улазе у скупштину. Стенографске белешке о седницама народне скупштине се штампају и налазе у целом тому.

Отъ странство. Iz stranoga svieta. Из страного света. Iz drugih dežel.

— Приготвява се новъ прѣводъ на Габелсбергеровата система на рускии езикъ. Държавнии съвѣтникъ Коенигъ въ С. Петербургъ, директоръ на една гимназия, гдѣто се тоже прѣподава етенографята, интересува се много за прѣвода, за който основни черти парабтилъ проф. д-ръ Кригъ въ Дрезденъ. Ние мислимъ, че руската етенография би могла да има ещитѣ основни както и българеката и не би трѣбало ещцествено да се различава отъ нея.

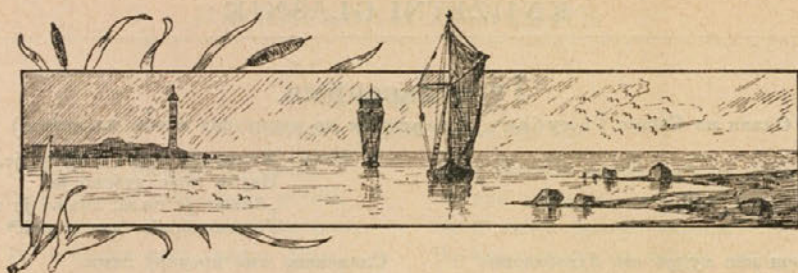
— Stenografija pri jubileju kardinala Ledohovskega. Lani je praznoval ta zna-

meniti cerkovni dostojanstvenik svojo 50-letnico kot duhovnik. Od vseh strani so mu dohajale čestitke v prozi in stihih a seveda v raznih jezicih. Iz Budže pri Smirni (v Mali Aziji) se nam piše, da tudi učenci Gabelsbergerjevi niso hoteli zaostati: jeden tamošen bogoslovec (Bolgar) stenografoval je bolgarsko čestitko po našem prenosu; drugi nemško po Gab. izvorniku; tretji latinsko, četrti italijansko po Noc-jevem prenosu. Te čestitke so kardinala jako zanimale, ter se je zahvalil dotičnikom z lastnoročnim jako priznatelnim pismom.

Книжовностъ. Književnost. Книжевност. Književnost.

— «Stenograf», glasilo hrv. stenorskog društva u Zagrebu, g. V. br. 1. in 2. (zajedno) donio je sliedeće članke: Našim čitateljima. Pisači strojevi. — Prilog. Čitanka.

Br. 3. i 4. (zajedno): Izvešće o glavnoj skupštini hrv. sten. društva, držanoj dne 8. ožujka 1896. «R» sonans u hrvatskoj stenografiji. — Prilog: Čitanka.

23. svibnja 1896.

Posvećuje «Savezu jugoslavenskih pjevačkih društava»

Goluban Dvorski.

Teci suzo, suzo radosnice,
Te porosi zanosno mi lice;
I prije si veće tekla često,
Al žalosti tad bijaše mjesto.

Teci suzo, suzo od veselja,
Jer mi srce radost puni velja,
Ponosa mi plan nadima grudi,
Jer se sloga među braćom budi.

U Plovdivu, gradu Bugarina,
Sastala se do tri Slave sina,
Da neslogu pokopaju kletu,
Da obnove ljubav, slogu svetu.

Srbin grli Bugara, Hrvata,
Za srce se desnom rukom hvata:
«Šta je», kaže, «zlatna kruna grbu,
To je Hrvat i Bugarin Srbu».

Hrvat grli Srba, Bugarina:
Ruku pruža put neba visina:
«Šta je», veli, «dragi kamen zlatu,
To je Srbin, Bugarin Hrvat».

I Bugarin grli brata oba
Te im vjernost prisizhe do groba:
«Kao zlato sred ognjenog plama
Bit će, braćo, moja vjernost vama».

Ne stide se braća bratstva svoga,
Jer im ovo dano je od Boga;
Cijelom svijetu hoće da pokažu,
Da se ljube, da se paze, slažu.

*Složiše se u zanosu svetom
Slavsku pjesmu slavskim širiti svijetom,
Da se narod iz mrtvila budi,
Svijet nek' vidi da smo složni ljudi.*

«Drbću vrazi — naši protivnici —
Sto se našli iste majke sinci.
Drhću, ali moraju da šute;
Iz potaje slogu našu mute . . .

Al zalud: složila se braća.
Nije zloba od ljubavi jača,
I što narav jednoč skupa spravi
Ljudska zloba više ne razstavi.

Zalud zloba, uzalud im muka:
Bratsku ruku bratska stisla ruka;
Progledasmo, upoznadismo se,
Svoga dobra samo mi smo gose.

Al mi radost jošte nije cijela
Jer nam manjka dio našeg tijela:
Brat Slovenac među nama nije,
A i za njeg bratsko srce bije.

Dodji, brate, s visoke planine,
Želi brat da o vrat ti se vine;
Padnimo si na bratinske grudi,
Srce jednog svijuh srce budi!

Leti, pjesmo, po našem Balkanu,
Budi nama — što je zora danu;
Osvijesti nam narod i prosvijeti,
Dovedi ga k uzvišenoj meti:

Sve Slavene cijeloga Balkana
Da duševna jedna krijepi hrana,
U kulturi svi da jedno jesmo:
To pospiješ, divna naša pjesmo!

Југославенима.

Одзив из Србије Голубану Дворским на песму под истим насловом.)

Мото: Културно поље широко је,
Науке море дубоко је.
„Знање је сила, знање је моћ,
Радимо браћо дан и ноћ“ —.

Зовеш нас мудро све Југославене
На љубав слогу и поверење,
Културног ради напретка нашег,
Рад' добра општег, угледа вишег. —

Ево нас радо прихватит братски
Пружене руке, драги нам Дворски!
Заклетву дати једноме Богу,
Да ћемо љубит' искрено слогу,
Пренути духом, отворит' очи,
Видити јасно шта точак кочи. —

Славенско име презиру сами
Туђину клетом надају вајни:
Напредак целот славенског југа,
Те овај страда с тога недуга;
То кад се види, памет падмудри,
Тад ћемо лако постати људи. —

Нека нас ваше речи побуде,
На славна дела, велике труде,
На слогу љубав, истину правду,
Оне нам тада пропаст' педаду.
Љ.

Правду на среду признати само,
Шта раде многи тамо и амо:

Б о р њ т њ.

(Крај.)

Какъ вишги борътъ сърдитъ, непокоренъ,
Се бореше храбро съ туй страшно духло,
И въ товъ бой отчаянъ, искъртенъ отъ коренъ,
Съ ревъ силенъ простира гигантско тѣло!

Какъ нѣкој си ратникъ, кой силно се брани,
Нападнѣтъ внезапно отъ лютий си врагъ,
Утруденъ, измжченъ, покритъ цѣлъ отъ рани
И вече едвамъ се задържа на кракъ;

И като до крайность се бѣхги съ врагътъ си
И нада тогава, когато умрѣ,
Да не преживѣе слѣдъ тосъ бой смърта си
И себе съешанъ, навитъ да съарѣ;

Тѣй сѣшто и борътъ свой край вече усѣгилъ
Нито се прѣчули, нито се скърши:
На вражата гордость да не е свидѣтель,
Съ достоинство животъ си по-скоро свърши!

Паднѣ вече! . . . И какъ е величественъ, жаленъ,
Прострѣнъ на земата столѣтнинатъ борѣ!
До сношти той бѣше тѣй гордъ и началенъ,
Чело му лѣтеше къмъ синий просторѣ!

Аль какъ побѣдитель, што врага си гледа
Бездушенъ въ крака си слѣдъ славни борби,
Безъ гордость, безъ люгость, забравя побѣда
И дава му почестъ и даже скърби;

Тѣй сѣшто смѣлча се вѣялица люта,
Кат' своите противникъ съсъ трѣпетъ срази,
И пълна отъ почетъ къмъ жертва прочута,
Тя мѣсто отсѣжни на плачъ и сълзи!

И. М. Вазовъ.

К р е т у.

(Стенограм налази се на стр. 23.)

Цјевали су Биљеже Ти свети,
Стару пјесму сви народи свјета,
И та пјесма све људство посвети,
Та је пјесма кроз хиљаде љета,
Још старија од грчког пеана,¹⁾
Ал' с Голготе одјекне хосана!²⁾

Крет биљежи слику људског рода,
Он нам' пише све што Ева доји,
Он је биљег првијех народа,
По њему су сви на свјету своји,
Али крвљу биљежи хосана
Назарини уз наше пеана?

Крет је биљег првога човјека,
Прве муке сред земаљског' раја,
Па он иде од вјека до вјека
И све краје Крет људству осваја,
Старија му пјесма од пеана,
Ал' Голгота пјева му хосана!

Христос биљег запише љубави,
И рече нам' да смо једна браћа,
Свакому се он тако објави,
А грешницу ка' кћерку прихваћа,
Па Он Крету зајева пеана,
А ми Њему за вавда хосана!

Сви хосана од вјека до вјека,
А ко неће, нек' се с братом бије,
Крет је биљег свакога човјека,
Крет нам' љубав у срдашца лије,
Цјевајмо му сви сложено хосана,
Свему људству ово је пеана!

Вид Вулетић — Вукасовић.
„Луча“.

Девојка и птица.

(Фр. Левстик.)

Стенограм налази се на стр. 39.)

Девојче је до извора стало,
У ведро је воде захватало,
У води је опавило лица,
Зачуди се мала лепотица:
„Те лепоте, што је имам млада,
„Не бих дала за три бела града!

„Кад би крила ова била твоја,
„Полетела б', девојчице моја;
„И где б' нашла своје мило драго,
„Не б' питала: где ли му је благо?
„Руку њему пружила би млада,
„Сиромаху без и једног града!

До извора птица скакутала,
Девојчици младој циркутала:
„Кад ти војно са сватима дође,
„Сва ће хвала твоја да те прође.
„Ниј' истина, нит' је икад била,
„Ухватићу те — ал' ти имаш крила!

Рекла птица, одлетела право
У облаке и у небо плаво,
За њом гледа девојчица мила:
„Не знам, можда — истина би била,
„Птица лети, па сазна у лету,
„Шта све бива међ' људма у свету!

Прево из словенскога: Андра Гавриловић.

¹⁾ Ову су пјесму Хелени цјевали у древно доба на славу Аполона, те је устријелио Питонску аждају, па би пјесму понављали иза сваке народне побједе, а још к' тому, да се ослободе од какве народне несреће.

²⁾ Народни поздрав код Хебреја, а значи у њихову језику: Помози нам!

Югославянска библиографија. Jugoslavjanska bibliografija.

Vse tukaj omenjene knjige in spisi morejo se naročiti v knjigarni Alojzija Bezenška v Plovdivu. — Всичките тука споменати книги и списания можат да се порчатъ чрѣвъ книжарницата „Пчела“ на Дуй Безеншекъ въ Пловдивъ.)

— Х. К. Шкорнилъ: Първобитните люди въ България. (Съ една таблица и 6 фигури въ текста). Второ допълнено издание. Пловдивъ, 1896. Цѣна 20 ст.

— Д-ръ В. Граберъ: Учебникъ по зоологията за горните класове на гимназиите и за педагогическите училища. Прѣвелъ А. Кугелъ. Търново 1895. Цѣна 4 лева.

— Е. Сиространовъ: Разкази за дѣца. Солунъ 1896. Цена 20 ст.

— „Братски листъ“. Споменъ за посѣщението на братията Сърби въ София. Единственъ брой. Посвѣщава се на славянските господари. София, 14. май.

— „Периодическо списание“ на Българското книжовно дружество въ Сръдецъ. Година X. Кн. LII.—LIII. Цѣна 12 лева (въ странство 15 лева) годишно.

— Записки отъ живота на Георги Стойковъ Раковски. Наредени отъ Ив. П. Адженовъ. Руссе. Свѣтъкъ I.—III.

— Интернационални завод за библиографију. Под овимъ именомъ установило се је у првој интернационалној библиографичкој скупштини, држаној прошле јесени у Бриселу под покровителствомъ белгичке владе, уједињење књижевника, књижничара и библиографа свихъ земља и народности.

— Шибенско славље. Промлог месеца у Шибенику је свечано откривен споменикъ Николу Томазеу. Свечаност је текла достојанствено учешћемъ Хрвата и Срба са Италијанцима. Међу пригодијемъ пјесмама био је овај сонет

нашегъ дичногъ старине пјесника Јована Сунденића:

Томазео — умни, неумрли;
Дивни Сине наше домовине,
Велик — мужу, гласовити, врли,
Славно име — комъ слава не гние!...

Док се свјетлостъ си сунанцемъ грли,
Док се цео свијетъ не расплине:
Неће никадъ прахъ умести прли
Боговска ти и дјела и чине. —

Италији ти си посветио
Моћи ума, и знања, и срца,
Што си е' у њој зорно узгојио.

А ма с твојимъ алатнимъ „Искрицама“,
У којимъ ти славска душа зрца;
Крв те ипакъ тјесно веже с нама.

— A. Aškerc. Lirske in epske poezije. V Ljubljani. I. pl. Kleinmayer & F. Bamberg. 1896. I. Str. 196. Cena 1 for. 30 nov. — «O b z o r» piše o pesniku in njegovih proizvodih kratko pa dobro: «U ovom su svezku izdane najnovije po raznim listovima raztresene pjesme darovitog slovenskog pjesnika Aškercera, po zvanju svećenika, koji uz Simona Gregorčiča zauzima častno mjesto na slovenskom Parnasu. U njega se duboka misaona sadržina natječe s formalnom dotjeranošću».

— Ante Jagar: Vjери i domu. Prvenci (preko 50 pjesmica). Sarajevo 1896. Cjena 50 novč.

— «Pobratim». Zabavni i poučni list za odrasliju mladež. Izlazi u Zagrebu. Stoji na godinu 3 for.

— «Vrhbosna». Katoličkoj prosvjeti. Izlazi u Sarajevu. God. X. Cjena 3 for. 50 nov. na godinu.

— «Popotnik». Glasilo zaveze slovenskih učiteljskih društva. Izhaja v Mariboru. Tečaj XVII. Cena 3 gld. za leto.

Списъкъ на нашитѣ г-да абонати.

- Госп. Ив. Мърквичка, преподавателъ въ
София.
Госп. Вл. Шапъ, преподавателъ въ София.
„ С. Я. Захей, търговецъ въ София.
Сл. уредништво „Дела“ у Београду.
„ „ „Гласа Црногорца“ на
Цетињу.
Сл. редакция на „Българска Сбирка“
въ Пловдивъ.
Сл. ред. на „Свѣтлина“ въ Пловдивъ.
Сл. редакция на „Домашний Другъ“
въ Самоковъ.
Сл. редакция на „Искра“ въ Шуменъ.
„ „ „Прогресеъ“ въ София.
Госп. Конст. Кусевъ, чиновникъ въ Бълг.
Нар. Банка въ София.
Госп. Лазаръ Сарафовъ, стенографъ въ
София.
Госп. Хар. М. Гюлгелиевъ, стенографъ
въ София.
Госп. Лука Т. Малъевъ, стенографъ въ
София.
Госп. Мих. Манчовъ, стенографъ въ
София.
Госп. Спиридонъ Д. Велевъ, стенографъ
въ София.
Госп. Петръ Поповъ, учителъ въ София.
„ Ив. С. Поповъ, студентъ „ „
„ Стоянъ Къртевъ, ученикъ въ
Пловдивъ.
Госп. Христо Аврамовъ, студентъ въ
София.
Госп. Алекс. Коневъ, студентъ въ София.
„ Т. Ф. Чипевъ, книжаръ въ София.
Библиотека на отдѣла при пощитѣ и
телеграфитѣ въ София.
Госп. Ш. Виранова, окр. училищенъ
инспекторъ въ Татаръ-Пазарджикъ.
Г. Никола Андрѣевъ, юнкеръ въ София.
„ Живанъ Гробиъ, пешадијски потпору-
чикъ у Београду.
Г. Милорад Илиѣ, ученикъ у Београду.
„ Радослав Гавриловичъ у
(Слъдва).

Spisek naših p. n. naročnikov.

- G. Vilh. Pohl, tajnik c. in kr. avstr. diplo-
matične agencije v Sofiji.
G. Alojzij Kos, župnik v Šmartnu pri Celju.
Sl. uredništvo «Těsnopisnih Listov» v
Pragi.
Sl. uredništvo «Popotnika» v Mariboru.
„ „ «Sl. Naroda» v Ljubljani.
„ „ «Slovenca» v Ljubljani.
„ „ «Obzora» u Zagrebu.
„ „ «Prosvjete» u Zagrebu.
„ „ «Vrhbosne» u Sarajevu.
„ „ «Slovenskega Sveta» na
Dunaju.
G. Štefan Bezenšek, umirovlj. nadučitelj v
Podsređi.
G. Dr. Alois Herout, starosta I. praž. spolku
stenografu Gabelsbergerských.
G. Jos. Barta, prof. gymn. v Pěřovč.
„ F. Amirali, ravnatelj otomanske banke
v Odrinu (Adrianopol).
Sl. «Slovenské Pohľady» v Turčianskem
sv. Martinu (na Ogerskem).
G. Radoslav Pakl, posestnik itd. na Dunaju.
„ Vilim Giorgis, kapelan u Dubovcu
„ Ivan Javurek, „ u Pokupju
„ I. Schlangenberg, „ u Stupniku
„ Janko Rogoz, „ u Križevcu
Sl. akademično društvo «Danica» na Dunaju.
G. Ivan Koželj v Barcoli pri Trstu.
„ Mat. Ljubša, duhovnik v Karlu pri
Gradcu.
G. A. Rahne, c. kr. notar v Pilsrki Bistrici.
„ Simon Gregorčič, vikarij v Sedlu p.
Breginju (na Goriškem).
G. Ivan Vrhovnik, mestni župnik v Ljubljani.
„ Jakob Rabuza, dijak v Celju.
(Dalje).

Poslano.

Gospod urednik!

S ponosom in z veseljem zaključili smo prvo leto našega, za slovensko stenografijo od začetka do konca navdušenega, prvega stenografskega venčka v Mariboru. Lepo število se nas je zbralo, da bi se učili tega velevažnega predmeta. Vse leto delali smo radi in vstrajno, a dasi smo imeli vsak teden le nekaj čez jedno uro poučuk, predelali smo vendar od 16. vinotoka do 14. rožnika celo korespondenčno pismo, stenografsko čitanko in lanski letnik «Jugoslav. Stenografa», zraven tega smo se še vadili v pisanju, ki nam gre že precej od rok. Zahvala bodi tedaj izrečena vrlému tovarišu sedmošolcu A. Peterč-u za njegov trud, srčna hvala pa tudi Vam, gospod urednik, ki ste nam mnogokrat pomagali s svojim svetom ter nas še tako bolj navdušili s svojo naklonjenostjo. — Bog živi vse stenografe, ki razširjajo po svoji moči zanimivo, čez vse potrebno in za slovenski narod tako važno umetnost!

Maribor, dne 17. rožnika 1896.

V. I.

Югославянски Стенографъ и Гласникъ Jugoslavjanski Stenograf i Glasnik

Југославенски Стенограф и Гласник

годишно на leto на godinu на годину **10** книжки zvezkov svezaka свезака цѣна сена сѣна цена **5** лева krona динара

Naročnina in rukopisi pošiljajo se pod naslovom: — Predplata i rukopisi šalju se pod naslovom: A. BEZENŠEK, Plovdiv (Philippopol).

Предплата и рѣкописи се испровождаѣ до адресѣтѣ: — Предплата и рукописи шаљу се подѣ насловомъ А. БЕЗЕНШЕКЪ, Пловдивъ.

Knjigarne, katere sprejemajo naročnino: Celje: Dragotin Hribar; Ljubljana: Kleinmayr & Bamberg.

Книжарници, които прѣематъ прѣдплатата: Пловдивъ: Книжарница „Пчела“ на Луи Безеншекъ; София: Придворна книжарница на И. Б. Касарова.

Knjižare, koje primaju predplatu: Zagreb: L. Hartman (Kugli & Deutsch). Sarajevo: Milan Šarić.

Къижаре, које прѣмају прѣтплату: Београд: Дворска книжара Мите Стајића. Нови Сад: Лука Јодић.

Книжарница

„ПЧЕЛА“

ЛУИ БЕЗЕНШЕКЪ и С^{ие}

Пловдивъ.

Прѣпорѣчва и продава слѣдующитѣ собствени издавня:

		Часть	лева	ст.
А. Безеншекъ	Етика или правоуѣние	—	2	—
А. Б. Буковски	Рѣководство по нѣмскѣи езикѣ (Упражнѣния)	I	2	—
"	" " " " (Грамматика)	II	2	—
"	" " " " (Читанка)	III	2	—
"	Винтаксѣъ на нѣмскѣи езикѣ	—	2	—
А. Безеншекъ	Българска стенографѣя	I	2	50
"	" " (Дебатно писмо)	II	2	50
"	" стенографѣиска читанка	—	2	50
"	Ст. книжки за домашни и класни упражнѣния	—	—	30
"	Рѣководство по отвѣснѣто писмо	—	1	—
Ф. Франгелъ	Таблица съ българската отвѣсна азбука	—	—	10
А. Б. Буковски	Книжки за отвѣсно писанѣ	1	—	10
"	" " " "	2	—	10
"	" " " "	3	—	10
А. Безеншекъ	Югославѣиски Стенографъ отъ 1895	VI	4	—
"	Югославѣиски Гласникъ " "	I	3	—

Knjigarna Alojzija Bezenška in dr. v Plovdivu (Philippopol)

priporoča se za naročila vsakovrstnih slavjanskih knjig, posebno ruskih, bolgarskih, hrvatskih, srbskih in slovenskih.

Lastna založba stenografskih in raznih šolskih knjig.

Postrežba brza in točna. Dopisuje v istih jezikih. Conto-corrénte pri «Wiener Bank-Verein».

Графология и стенография.

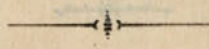
(гггг-)

и в п х ж з с, н в' о' в л в о с х
 в, ... з - с о с м, л т м, p v o l a, s o p e
 и в о в и, п о р е u p v, . и' b o u e d p i -
 и в d h, s e t ~ n l h, S, ' e n h, d e,
 . e' b h, f, k a o m e a p, u f - y p o u d h, h e h
 c y c e p a, o' x p e n, s p e d, p' - f e n - v e
 и e, z, . n r. c z' y u, o' f, u d m - d -
 . x o' a r o' a n y, e' s o d e r t m t, u p p"

и -
 o' z' (i d ~ n ~ h e v o' x e i l i v
 c h y o' . и' . c e h e, o' z h o h v o, p p n e -
 p e n h y s e t - l e ~ c h y o u o s n i, o' e
 v e p m' - l e x o p, s i p a ~ u' - . V E a l i J
 p u' - a e n i h e s t c r u b t m d -

z' o' n ~ e c p' - n' 20 x p e, o o d c
 n y e p a - c h o d x y n i e e ~ n o' ~ z' o' -
 ' s h y o u o j ~ a j i h e z' o' d e - c x a o e e c' 62
 x e l t ~ h e " h e d h y " - o' n e e p m' J c p 2
 ~ n o' - -

(o'-)

Графология и стенография.

(осе?)

гж-

~t'c'~r, b'ce of 2~k, ~n' /
 we~g'xt - w'ic'el k'abog' ~n' v'
 ~re-ot' aoo, n- p'co- ~'oe d' w'
 on' ~e m' d' n' - ~e t' l' l' k' n' , e'
 ?c on' ~, ~e d' D' ~ ~, ~ ~, ~ ~, ~ ~ -
 ~ ~ ~, ~ ~ ~, ~ ~ ~, ~ ~ ~, ~ ~ ~, ~ ~ ~
 n' e' m' p' - ~ ~ ~ d' c' k' ~ ~, ~ ~ ~, ~ ~ ~
 t' l' , ~ ~ d' , ~ ~ v' , ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
 d' - " t' ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ , ~ ~ ~ ~ ~ ?
 n' i' e' l' ~ ~ ~ ~ ~ -

~L o c c ~ ~ ~ ~ ~ - ~ ~ ~ ~ ~
 . e p p t ~ k ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ , o
 o' ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ . ~ ~ ~ ~ ~ ,
 L' ~ ~ c o t' ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ - ~ ~ e'
 b ~ d' , ? c h e y c d' , b i e c o g' , ~ ~ x
 ~ ~ ~ ~ ~ ~ , ~ e ~ e - ~ o e n' ~ ~ ~ ~ ~ -
 ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
 ~ c ~ ~ ~ ~ ~ , ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ -

(o-)

Radu o jexiku.

(cf-)

ip ip, p k et,
f d . e d -
e o o r,
r h h d),
r v v d),
q i' i r,
q r o e p e,
e e' o r a,
L
e o y s o r -

n h e r a s r r
m e p m e -
o r o o r r r
r e a r r e e
e e p e e e
y p d, r o d r
h u l y p r,
y y y p,
e' y r o d'
a o d r r a -

e o' r e e r e,
e h o e n o r
e h e r e d -
p d . e o d
r g r r
e o r r o d f,
o y o u l
d d f,
e k o r d l
r r r r d -

l r h e y
l e y h y
e r p l e -
s r o p p l r,
e l d f y r,
s r o b e y
d f e r r,
s r o h
h v o d s e r
r r r r p d r -

u e h r o s,		s e o u w -
s r f, w f s -		u s' u w,
r i' e f',		u e y u m,
e h, e d		s p o r,
o i' e d		s s t o -

r. red.

Tri predicte

e r o s
r o g r a s -

" p l c o g r d e
- m d u y - "

o u a h l e
e p h y w e -

e r n e o,
c b p e d l -

u g u h
y c o o e -

e u d e u e
u g e d f -

" n l a l e o,"
p l g o -

~ e o ~ r d o
7 b r e p o ?

" g y h' u l,"
e e o e l -

r o, : 7 . 2 7 -
~ c y l e o l e - g w -

Andrej Praprotnik.

(L. r. d.)

1877 o' e a g n, S 27 c r d l n n e - j c z
e z e p' o w t n o s m s d y e j. h o c -
e s u r' n y o r g r a e s d e m' j o e d r y
x p c d - e w t t a r c z d s t y n' t' d
n o m c a w a z - e s o' n f v e h, P y -
o e l l o' n' e c d e e l, S r a n n' -

h r' f o m n o w e z e c m. S 43' E c
m e o t' n d g e l l o' - e z l' o f' q e e d n
c r e d l l - l a t' p' c m S. S 61 c y z n -

S 53 o' p' n e l y z m z z e m' j' z m
f. h e l. - i' e z j a l n a z n. i. d. l, n o o
n e l y -

c a z n o f' a z e S 58. P l z a i f e e
o f i n s t' e z z e i d r e c. m, l o S 70 c h' o f
' q e S 90 -

n' p l' i' e c m n' o' d e e z y t n
p n a z c l' p n a g z, p e s' p u t' S e
25 y S 95 -

s u n d z e a g e z -

(n. o.)

Некоторые српскихъ народныхъ изрека.

(1. и след.)

и' с' в' ед, н' с' д' ед -

во с' д' н' ед, н' с' н' ед -

е с' н' н' ед, н' (н' с' -

е с' с' , н' н' ед -

н' с' н' н' ед и н' -

н' с' н' у, н' -

н' н' н' н' н' н' -

н' н' н' н' е, н' н' н' н' -

н' н' н' у, н' н' н' н' -

н' н' н' н' н' -

н' н' н' н' -

н' н' , н' н' (н' н') -

н' н' н' н' , н' н' н' -

н' н' н' н' н' -

н' н' н' н' н' н' -

н' н' n' n' ; н' n' n' -

н' n' n' n' n' n' -

- н' n' n' , н' n' n' -

н' n' n' n' n' -

н' n' n' n' n' -

ЮГОСЛАВЈАНСКИ СТЕНОГРАФЪ

JUGOSLAVJANSKI
STENOGRAF.

Брой 5. Број.

Година VII. Теџај.

23. svibnja 1896.

„Свјетски глас“

Београд.

Врхуна
Ласкован,
- 2' с х е л,
- р р л р з -

Врхуна
- в л е р н о,
но в н н л
- о а с у в л е -

з р б з е р
о о е з а о
е л о з н н л,
е л е л y, а з л -

л р н р л
л л о л л л р л:
"л', н, л' н з,
л' р, л' л' -"

Q 2 d 100,
B y 1000:
of, a, 10000,
1000000 -

St. Ch, y 100
fought 100 -
St. 1000,
1000000 -

- 1000000
L 1000000:
10000000
100000000 -

- 1000000
~ 1000000,
10000000
100000000 -

- 1000000
10000000,
100000000
1000000000 -

100000000,
1000000000 -
1000000000,
10000000000 -

1000000000
10000000000,
100000000000
1000000000000 -

10000000000,
100000000000:
1000000000000,
10000000000000 -

1878 м. 12 окт. 1901 г.
 Москва - Казань -
 1878 м. 12 окт. 1901 г.
 Казань - Москва -
 1878 м. 12 окт. 1901 г.
 Москва - Казань -
 1878 м. 12 окт. 1901 г.

Трафаретная и стенографическая.

(1878 м. 12 окт. 1901 г.)

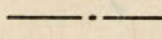
1878 м. 12 окт. 1901 г.
 Москва - Казань -
 1878 м. 12 окт. 1901 г.
 Казань - Москва -
 1878 м. 12 окт. 1901 г.
 Москва - Казань -
 1878 м. 12 окт. 1901 г.

1878 м. 12 окт. 1901 г.
 Москва - Казань -
 1878 м. 12 окт. 1901 г.
 Казань - Москва -
 1878 м. 12 окт. 1901 г.
 Москва - Казань -
 1878 м. 12 окт. 1901 г.

Wiederum...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

Andrej Praprotnik.

(L'ny -)

1571 w. L'ny - m vjunogz
2 d'ny, e kdes' vob'no
S. 2. d'ny, e v' -

1572 w. L'ny, S. 48, 49
"eg" v' d'ny -

1573 w. d'ny, S. 150 -

1574 w. d'ny, S. 150 -
"L'ny" S. 150 - d'ny, S. 150,
"eg" S. 150 -

1575 w. d'ny, S. 150 -

1576 w. 30, S. 150 -

- w. d'ny -

1577 w. d'ny, S. 150 -

1578 w. d'ny, S. 150 -

1579 w. d'ny, S. 150 -

1580 w. d'ny, S. 150 -

1581 w. d'ny, S. 150 -

1582 w. d'ny, S. 150 -

1583 w. d'ny, S. 150 -

Nadpis na grobnem spomeniku matere.

ca'no es,
e d b,
m d q y,
e l e l o n d,
n d r p e d -

e l y g -

Prce sirota.

a g f
e l c e e,
b g e e,
e r e e -

z d d l,
p r e e,
e e r d l,
e e r d e?

d e e
l n a h ' d,
f r e p d
b n e e -

e b e e ~ l n g
l p r e e,
f a d d
l n d r d -

e r d d -

Devojka u nuniya.

(m. q. -)

al' e. a. b.,
sa' ce p.,
sa' m. s.,
glo. o. r. p.:
"L. A. f. - n. n. e.
"o. g. z. o. e."

"re' v. g. b.,
ny' a. l' u,
e' g. e. v. o. s.,
u. i', e. v. i' o. s.?
B. r. y' l' e.
o. b. l. i. a. s. e."

e. a. p. o. n. i.,
a. l' e. l. i.:
"re' l. o. o. y. e. f.,
e. b. l. e. l. y. -"
"~ p. 7' n. e. i.,
p. l. l. - l. o. v. i. -"

v. p. i. l. i.
s. e. r. s. a. l. e. z. -
g. o. r. e. a. l' o.:
"n. d. e. l' e. p. o.,
p. y. i. l. e. s. t.,
f. e. c. y. e. s. t. -"
e. x. e. l. -

Enac.

v. o. o. n. l.,
e. v. o. l. s.,
o. l. p. u. l.,
l. e. r. e. - l. l. - u. l. -

Оригиналы и прѣводы - Original i prevod.

⌘ 4 - ⌘	⌘ 6 - ⌘	⌘ 8 a - ⌘
<p>~zj jel' xel' e' xel' u fu' e' xel' u x. e. P. T. h. d. h. e. s. d. h. - m h. m' i' s' i' x. e. i' s' i' i' x. e. n' e' i' s' i' e ~v h. e. s. u. e' s' h. e. s. u. e' x. e. h. o. s. s. u. e. s. ~e. h. - x. e' e' s' s. e. h. - x. e' s. o. b' e. s. h. - x. e. s. e ~o. s. e. d. j. a. h. a. d. i. x. e. h. i. s' s. o. z. d. i. x. e. h. e u. s. j. x. i. s. a. i. s. a. x. e. s. e. y. o. s. u. x. e. e. s. s. o. u. ~ x. e. - u. s. s. . i. s. s. o. s. s. - d. i. s. s. o. s. . e. s. y. n. a. h. e. a. n. h. e. s. , a. p. - o. h. e. s. i. n. a. p. - h. e. ~ x. e. - o. s. e. , x. e. s. a. s. e. , x. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. l' i. s. s. e. e' s' e. s. h. e' e' s. h. i. , s. o. s. h. e. f' i. s. s. e. s. e. s. e. s. e. s. h. - e. s. h. - h. -</p>	<p>~zj jel' xel' e' xel' u. e. e' xel' u. e. P. e. s. d. h. - m. f. y. e. s. d. h. i' s' i' , i' x. e. n' i. e' i' s' i' . e. ~ h. o. s. s. u. e' s' x. e. h. o. s. s. u. e. s. s. e. h. - x. e' s. o. b' e. s. e. h. - x. e. s. e o. d. i. x. e. h. i. s' s. o. z. d. i. x. e. h. e i. s. a. i. s. a. x. e. s. e. y. o. s. u. x. e. u. s. s. . i. s. s. o. s. s. - d. i. s. s. o. s. a. n. h. e. s. , a. p. - o. h. e. s. i. n. a. p. - h. e. e. s. e. , x. e. s. a. s. e. l' i. s. s. e. s. e. l' i. s. s. e. e. s. h. i. , s. o. s. h. e. f' i. s. s. e. s. e. e. s. h. -</p>	<p>~zj jel' xel' e' xel' u. e. e' xel' u. e. f. y. e. s. d. h. - n' i. e' i' s' i' . e. x. e. h. o. s. s. u. e. s. e. s. e. h. - x. e. s. e s. o. z. d. i. x. e. h. e y. o. s. u. x. e. s. s. o. s. s. - d. i. s. s. o. s. o. h. e. s. i. n. a. p. - h. e. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. l' i. s. s. e. h. e. f' i. s. s. e. s. e. h. -</p>
<p>1 x. e. s. e. l' i. s. s. e. l' i. s. s. e. b' e. s. e. s. h. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. l' i. s. s. e. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. l' i. s. s. e.</p>	<p>1 x. e. s. e. l' i. s. s. e. l' i. s. s. e. b' e. s. e. s. h. e. s. e. l' i. s. s. e. ! y. y. i. x. e. s. e. l' i. s. s. e. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. l' i. s. s. e. x. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. l' i. s. s. e.</p>	<p>1 x. e. s. e. l' i. s. s. e. l' i. s. s. e. b' e. s. e. s. h. e. s. e. l' i. s. s. e. ! y. y. i. x. e. s. e. l' i. s. s. e. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. l' i. s. s. e. e. s. e. l' i. s. s. e. s. e. l' i. s. s. e.</p>